

MESTRE DE CAPÇALERA

Escrits essencials d'educació

A càrrec de Toni Giménez i Fajardo

ESCOMBRAR CAP A CASA

Educació i ecologia

*Hi va haver una vegada un astre en el qual
els animals intel·ligents van inventar el coneixement.
Fou el minut més altiu i fal·laç de la "història universal".
Però, al capdavall, un minut.
Després de breus respiracions de la natura,
l'astre es va gelar i els animals
intel·ligents van morir.
Friedrich Nietzsche*

Nosaltres ben mudats, amb el cotxe impecable i la casa relluent... i tan bruts com tenim els carrers, les platges i els boscos! Què hi ha en nosaltres que permet que tantes coses del món arribin a fer tanta pena?¹ L'ecologia té a veure amb el conreu d'un sentiment de llar allí on som, en qualsevol context.² A l'escola acostuma a ser molt habitual esperonar els infants envers l'estima pel planeta i el medi ambient perquè sabem, i així els ho expliquem, que cuidant el planeta ens estem cuidant a nosaltres mateixos, que si el planeta emmalalteix també estarem malalts nosaltres, que cal preservar tanta bellesa com ens ofereix la natura. El mot ecologia, talment com la paraula economia, procedeix d'*oikos* que en grec clàssic vol dir llar. L'ecologista s'ocupa de cuidar aquesta llar que anomenem Terra, talment com ho feien els indis nord-americans, anomenant-la mare Terra. Fins i tot, actualment, ja sabem que la Terra té vida pròpia, s'autoregula ella mateixa i nosaltres, és la teoria de Gaia, establerta per James Lovelock i Lynn Margulis:³ s'entén la Terra com a sistema autoregulator format per la totalitat dels organismes, les roques de la superfície, el mar i l'atmosfera units íntimament en un sistema en evolució permanent sempre que les condicions per a la vida siguin el més favorables en cada moment. Els humans, en tan sols dos segles d'industrialització, l'hem feta tan malbé que en alguns aspectes ja no té cura. Hem violat la Terra. Si la ciència és objectiva, com és que va fracassar a l'hora d'avisar-nos abans del canvi climàtic?⁴

Tantes llars com hi ha (fins i tot hi ha persones que tenen una segona llar) i tan descuidada com tenim la llar de totes les persones, el nostre planeta. Fins i tot quan posem una fulla d'arbre entre els fulls d'un llibre, li oferim una nova llar a l'arbre: una fulla entre fulls, un recer humà per agrair-li la bellesa i la salut que ens ofereix. No deixa de ser que l'arbre és l'ésser viu que es troba en contacte més íntim amb la Terra. El poeta Joan Maragall deia que tota ciutat hauria de tenir una muntanya assequible per poder-hi passejar, refugiar-se i guardar silenci, per poder aïllar-nos, reflexionar i meditar. Quan veus una persona que llança una punta de cigarreta a la sorra d'una platja, li has de retreure, tot enfrontant-hi, o t'has de fer l'orni? Qui estima la Terra, no l'explota, la conrea; no la perfora amb mines, la converteix en un jardí. Cal educar els nostres nens i nenes perquè esdevinguin

defensores i defensors del planeta, perquè siguin conscients de què la Terra havia estat un paradís, un lloc ideal.

Les persones som part de la natura, no hi ha distància entre ella i nosaltres. En som un bocí. Hem nascut aquí. Un riu, una muntanya, una vall, un bosc, formen part de nosaltres perquè nosaltres també som una part de la natura. I, curiosament, ens encaparrarem a treure'n el màxim profit, bo i explotant-la tot justificant qualsevol mitjà per a fer-ho. Mirem la Terra en relació al benefici que en podem treure quan, en realitat, és com una mare que vetlla per la seva descendència.

Octubre 2022.

¹ Thomas Moore, *El cuidado del alma*, Barcelona: Urano, 1993: 349.

² Thomas Moore, *El cuidado del alma*, Barcelona: Urano, 1993: 345.

³ Jame Lovelock, *La vengança de la Terra*, Barcelona: Columna, 2007: 244.

⁴ Jame Lovelock, *La vengança de la Terra*, Barcelona: Columna, 2007: 25.